

Arbetslivskommissionen för säkerhets- och tullbranschen, lägesbild 2020–2021

Arbetslivskommissionen för säkerhets- och tullbranschen har utarbetat en lägesbild av kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet i examina inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom sitt eget område inom yrkesutbildningen (statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För denna uppgift har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppföljnings-, bedömnings- och responsinformation bland annat från utbildningsförvaltningens statistik-, styrnings- och regleringstjänst samt den nationella informationsresursen KOSKI.

Prestationsuppgifter från 2020 blev tillgängliga för kommissionerna våren 2021. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna gjort i KOSKI-data efter denna tidpunkt syns inte i denna lägesbild. Detsamma gäller statistiska uppgifter om antalet prestationer år 2021, som plockades från KOSKI-databasen i början av 2022. De granskade prestationsantalen publiceras senare i Utbildningsstyrelsens statistiktjänst på webbplatsen Vipunen.fi.

De uppgifter som används i lägesbilden har plockats direkt ur KOSKI-databasen i den form som läroanstalterna har anmält dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Av tekniska skäl har exempelvis inte alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studieförvaltningssystem överförts korrekt till KOSKI-databasen, och uppgifterna statistikförs då under ”ingen uppgift”/”inte anmält”.

Som källmaterial har man exempelvis använt rapporter från kommissionernas besök, rättelseyrkanden och utlåtanden.

Antal avlagda examina och examensdelar

Avläggande av examina och examensdelar	2020		2021	
	hel examen	examensdel	hel examen	examensdel
Grundexamen inom säkerhetsbranschen	566	6 174	604	7 066
Yrkesexamen inom tullbranschen	30	159	64	260
Kompetensområdet för tulltjänster	24		33	
Kompetensområdet för tullövervakning	6		31	
Yrkesexamen inom säkerhetsbranschen	232	2 200	287	2 513
Specialyrkesexamen för säkerhetsvakt	166	695	191	770
Totalt	994	9 228	1 146	10 609

* Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter. Avläggandet av examensdelar omfattar inte examensdelar som registrerats som lokala. Examina som är i en övergångsperiod syns inte i tabellen och ingår inte i antalet i tabellen.

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Inom säkerhetsbranschen är målet att avlägga en eller flera examensdelar inom utbildningen för tillfällig väktare som delexamen. Genom en delexamen söker man möjlighet till sysselsättning med snabb tidtabell.

Inom tullbranschen har åtta (8) personer avlagt examensdelen för fartygsklarering som delexamen. Målet har endast varit att avlägga en delexamen som kan kopplas till andra examina.

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Yrkesexamen inom tullbranschen (två utbildningsanordnare) har avlagts trots coronan. Coronan har inte förhindrat utexaminering av studerande. Den ökade rekryteringen har bidragit till att avläggandet av examina har ökat.

Hela examina och examensdelar har avlagts inom grund-, yrkes- och specialyrkesexamina inom säkerhetsbranschen trots coronan. Man kan se en liten ökning.

Ansökan till utbildningar inom säkerhetsbranschen har synt i den arbetskraftspolitiska ansökan.

Coronans effekter syns i verksamheten, i arbetslivet inom säkerhetsbranschen. Säkerhetsbranschen behöver arbetskraft.

Yrkesinriktade examensdelar, obligatoriska och valbara examensdelar, gemensamma examensdelar

En observation är att om avläggandet av de gemensamma examensdelarna lämnas till det sista året, avläggs de ofta inte alls. Det behövs samarbete mellan läroanstalter och arbetslivet för att främja detta. De studerande borde uppmuntras att avlägga gemensamma examensdelar i enlighet med PUK-planerna.

Examina och kompetensområden inom examina som avläggs i marginell utsträckning

Inom yrkesexamen inom tullbranschen finns en examensdel för fartygsklarering, som skeppsmäklare och personer som arbetar med fartygsklareringsuppgifter kan avlägga separat eller i anslutning till någon annan examen. Detta är fortfarande en liten yrkesgrupp i Finland, och därför är antalet som avlägger examen litet.

Inom säkerhetsbranschen i allmänhet har man sett en vågrörelse under coronatiden. Man har valt sådana examensdelar som kunnat avläggas via nätet eller som projektarbeten.

Anordnande av examina

Examen	Tillstånd för anordnande	Aktiva anordnare
Yrkesexamen inom tullbranschen	2	2
Yrkesexamen inom säkerhetsbranschen	31	26
Grundexamen inom säkerhetsbranschen	29	26
Specialyrkesexamen för säkerhetsvakt	24	18

** aktiviteten fastställs utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten har registrerat avläggande av examina eller examensdelar enligt de KOSKI-data som lämnats till kommissionen 2020 eller 2021.*

Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter.

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen och anordnande av examina

Enligt statistiken se man inga större variationer i antalet prestationer.

Utvecklingen av antalet anordnartillstånd för specialyrkesexamen för säkerhetsvakt torde förklaras av lagen om privata säkerhetstjänster som trädde i kraft 2017 genom en lagändring. Branschen fick då många nya företag. Antalet nya företag har jämnats ut åren 2020–2021. Behovet av att avlägga specialyrkesexamen för säkerhetsvakt har förblivit detsamma.

Inom yrkesexamen inom säkerhetsbranschen är uppdragen tidsbundna, vilket medför vissa utmaningar.

En utmaning är avläggande av hela examen inom säkerhetsbranschen, där man avlägger många examensdelar.

Det betraktas som viktigt att avlägga hela examen. Uppmuntran till avläggande av hela examen exempelvis genom läroavtal.

Antalet som avlägger yrkesexamen inom tullbranschen har fördubblats till följs av den ökade rekryteringen. Alla rekryterade som hör till målgruppen för yrkesexamen hänvisas att avlägga yrkesexamen.

Fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Grundexamen inom säkerhetsbranschen har avlagts i liten utsträckning i förhållande till antalet sökande år 2021. Det kan vara utmanande att slutföra examen, vilket man kan se i huvudstadsregionen.

Enligt statistiken har flest yrkesexamina inom säkerhetsbranschen avlagts i västra Finland, men man kan se en spridning mellan huvudstadsregionen och landskapen.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Examina har ordnats heltäckande i hela Finland. De svenskspråkiga examinas andel av grundexamina inom säkerhetsbranschen är 0,17 %.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Grundexamen inom säkerhetsbranschen

Platser för avläggande av yrkesprov (2020): Arbetsplats och läroanstalt 4,76 %, läroanstalt 41,46 %, arbetsplats 33,75 %, ingen uppgift 20,02 %.

Platser för avläggande av yrkesprov (2021): Arbetsplats och läroanstalt 6,71 %, läroanstalt 42,61 %, arbetsplats 38,15 %, ingen uppgift 12,53 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen (2021): Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 36,81 %, arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 0,23 %, lärare 26,18 %, två lärare 20,32 %, ingen uppgift 15,86 %.

Yrkesexamen inom säkerhetsbranschen

Platser för avläggande av yrkesprov (2020): Arbetsplats och läroanstalt 5,05 %, läroanstalt 35,09 %, arbetsplats 17,09 %, ingen uppgift 42,77 %.

Platser för avläggande av yrkesprov (2021): Arbetsplats och läroanstalt 2,35 %, läroanstalt 36,57 %, arbetsplats 20,53 %, ingen uppgift 40,55 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen (2021): Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 38,12 %, arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 2,15 %, lärare 20,25 %, två lärare 12,14 %, lärare och annan representant för utbildningsanordnaren 0,56 %, ingen uppgift: 26,78 %.

Specialyrkesexamen för säkerhetsvakt

Platser för avläggande av yrkesprov (2020): Arbetsplats och läroanstalt 3,45 %, läroanstalt 24,46 %, arbetsplats 19,86 %, ingen uppgift 52,23 %.

Platser för avläggande av yrkesprov (2021): arbetsplats och läroanstalt 11,04 %, läroanstalt 20,26 %, arbetsplats 28,05 %, ingen uppgift 40,65 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen (2021): Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 37,01 %, lärare och annan representant för utbildningsanordnaren 0,13 %, lärare 39,48 %, två lärare 11,3 %, ingen uppgift 12,08 %.

Yrkesexamen inom tullbranschen

Platser för avläggande av yrkesprov (2020): Arbetsplats 93,08 %, ingen uppgift 6,92 %.
Platser för avläggande av yrkesprov (2021): Arbetsplats: 98,08 %, ingen uppgift 1,92 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen (2021): Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 100 %.

Fördelning av platserna för yrkesprov

När det gäller yrkesexamen inom tullbranschen kan man vara nöjd med att man trots coronarestriktionerna, bl.a. distansarbete eller arbete i etablerade team, kunnat avlägga yrkesproven på arbetsplatser.

Även om andelen ”ingen uppgift” ser stor ut avläggs yrkesprov inom säkerhetsbranschen enligt statistiken sällan på arbetsplatser.

De besök som arbetslivskommissionen gjort stöder denna syn. Ingen uppgift-andelen förklaras delvis av att uppgifterna inte registreras korrekt i systemet.

Medeltal för yrkesprov i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen (avslutande enkät)

Medeltalen i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen ser i allmänhet bra ut, medeltalet är över 4,0. För yrkesexamen inom säkerhetsbranschen är medeltalet för yrkesproven i den avslutande enkäten 3,5.

** granskningsperioden för studeranderesponsen är 1.7.2019–31.12.2021. Bedömningsskala 1–5, där (5) betyder helt av samma åsikt, (4) delvis av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) delvis av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt*

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömning i bedömningen av kunnande

Arbetslivskommissionen strävar efter att främja samarbete mellan arbetslivet och utbildningsanordnarna.

När det gäller bedömningen av kunnande inom säkerhetsbranschen medför lagen utmaningar för bedömning av kunnande annanstans än på en läroanstalt.

Tvåpartsbedömning har förverkligats mycket väl inom tullbranschen.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Andelen yrkesprov på läroanstalter i förhållande till antalet yrkesprov i arbetslivet har varierat. Den som avlagt examen har inte kunnat utföra alla arbetsuppgifter om de inte har anknutit till arbeten på arbetsplatsen. Arbetsuppgifterna/arbetsplatsen lämpar sig för yrkesprov. Av kostnadseffektivitetsskäl har man varit tvungen att ordna yrkesprov på läroanstalter.

Det är utmanande att få platser för yrkesprov i arbetslivet för personer under 18 år.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

I och med reformen av examensgrunderna är förväntningen att det arbetslivsorienterade verksamhetsmässiga genomförandet av yrkesprov utvecklas i en positiv riktning och minskar yrkesproven på läroanstalterna. Nya examensgrunder för grundexamen inom säkerhetsbranschen tas i bruk den 1 augusti 2022.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Inget att kommentera. Arbetslivskommissionen har inte behandlat några rättelseyrkanden.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Det har skett en utveckling i fråga om planerna för bedömning av kunnande. Planerna har blivit bättre.

Förnyelsen av examensgrunderna för grundexamen inom säkerhetsbranschen tvingar också utbildningsanordnarna att uppdatera sina planer för bedömning av kunnande, så detta är ett bra tillfälle att föra det nya tänkandet framåt.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken, god praxis

Inget att kommentera.

Utvecklingsområden i anordnarnas verksamhet

Vid en jämförelse av medeltalen kan man inte se några stora skillnader mellan utbildningsanordnarna. Medeltalen ser allmänt taget bra ut.

Intresset för att besvara den avslutande enkäten i studeranderesponsen varierar. En orsak är att de studerande redan arbetar när de får den avslutande enkäten.

Frågorna betjänar inte alla respondenter, eftersom de riktar sig till alla, även dem som avlägger grundexamen.

Coronatiden har påverkat yrkesproven på arbetsplatser. Påvisandet av kunnande i arbetslivet har minskat under coronatiden.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet

Examensgrunderna motsvarar i huvudsak arbetslivets behov väl. Detsamma kan konstateras inom tullbranschen.

Förverkligande av valfrihet i avläggandet av examina

I yrkesexamen inom säkerhetsbranschen består valfriheterna ganska långt av uppdrag från bevakningsföretag.

Genom valfriheten eftersträvar man mångsidighet och arbetslivsorientering.

Behov av tilläggsanvisningar gällande yrkesskicklighetskraven för examensdelar eller sätt att påvisa yrkesskicklighet samt erfarenheter av examensgrundernas funktion

Examensgrunderna för grundexamen inom säkerhetsbranschen har förnyats. Yrkesexamina förnyas härnäst.

Allmänna observationer om arbetslivsresponsen (enkät för arbetsplatshandledare)

Enligt observationerna fanns variation i respondentantalen för arbetslivsrespons från arbetsplatshandledare. Medeltalen i arbetsplatsenkäten inom arbetslivsresponsen såg bra ut. Medeltalet var 4,8 för yrkesexamen inom säkerhetsbranschen och 4,1 för grundexamen inom säkerhetsbranschen. För specialyrkesexamen för säkerhetsvakt var spridningen lite större, och medeltalet var 3,8. Medeltal från arbetslivsresponsen saknas helt för yrkesexamen inom tullbranschen. De ingick inte i de uppgifter som samlades in för detta sampel.